

Info-bulletin

Methodische aspecten in verband met de behandeling van incestplegers (zaden)

Reclassering van kindervan in verband met incestplegers (zaden)

In de laatste jaren is de aandacht voor het thema incest. Diverse grote

de landelijke pers en de televisie hebben aandacht aan het geven van een hoop stof doen opwaaien met betrekking

onderzoek en behandeling (bijvoorbeeld de zaak van de affaire). In de behandeling van incestplegers wordt

pakket is van recente ontwikkelingen in de aanpak van de dader. Nog maar kort geleden

toet uitsluitend voor de reclassering enkel geen enkele andere vorm van versluising.

laten met deze "bezienswaardige" wetsoverbrenging. In de loop van recente ontwikkelingen is er gelukkig

een nieuwe optiek gekomen omtrent de persoonlijkheid van de dader. Uit vele onderzoeken

is onder meer gebleken dat de dader niet bij toeval dader is geworden, maar dat hij meestal stamt uit

een milieu waarin het seksuele gebeuren met talloze problemen was omgeven.

De dader blijkt dus in veel gevallen zelf op enigerlei wijze het slachtoffer te zijn geweest. Vanuit deze

optiek, mede in belang van het slachtoffer, is er een besef gegroeid, dat de dader niet zo zeer bestraft

diende te worden als ook dat hem een stuk hulp aangeboden zou moeten worden.

De Reclassering als wetenschappelijk instituut heeft deze ontwikkeling nauwlettend in de gaten gehouden en

haar werknemers in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan diverse cursussen betreffende deze

problematiek.

De Stichting kent twee

deze problematiek, die

Midden-Limburg deelnam

Roermond, Venlo en Gennep.

Info-bulletin: augustus 1990

Werkgroep S.i.R.

Kontaktadres

Jac

Lindanustraat 4 Noord- en

6041 EC Roermond

groepen te

Inhoud

Methodische aspecten in verband met behandeling incestplegers (zedendelinquenten) door de Reclassering	1
Veel onrecht bij het zoeken naar recht	7
Training: relaties en intimiteit in de dagelijkse praktijk van de groepsopvoeders	10
Samenwerkingsproject vrouwelijke artsen	12

Methodische aspecten in verband met behandeling incestplegers (zeden-delinquenten) door de Reclassering

In de laatste jaren is er veel aandacht gevraagd voor het thema incest. Diverse grote zaken hebben de landelijke pers en de televisie bereikt en hebben een hoop stof doen opwaaien met betrekking tot onderzoek en behandeling (bijvoorbeeld de Bolderkar-affaire). In de benadering van het totale probleem-pakket is van recente ontwikkeling de hulpverlening aan de dader. Nog maar kort geleden was dit een taak uitsluitend voor de reclassering omdat geen enkele andere vorm van welzijnswerk zich in wilde laten met deze "weezinwekkende" wetsovertreders. In de loop van recente ontwikkelingen is er gelukkig een nieuwe optiek gekomen omtrent de persoonlijkheid van de dader. Uit vele onderzoeken is onder meer gebleken dat de dader niet bij toeval dader is geworden, maar dat hij meestal stamt uit een milieu, waarin het seksuele gebeuren met talloze problemen was omgeven.

De dader blijkt dus in veel gevallen zelf op enigerlei wijze het slachtoffer te zijn geweest. Vanuit deze optiek, mede in belang van het slachtoffer, is er een besef gegroeid, dat de dader niet zo zeer bestraft diende te worden alsook dat hem een stuk hulp aangeboden zou moeten worden.

De reclassering als welzijnsinstituut heeft deze ontwikkeling nauwlettend in de gaten gehouden en haar werknemers in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan diverse cursussen betreffende deze problematiek.

De Stichting kent twee aandacht-functionarissen voor deze problematiek, die namens de bureaus Noord- en Midden-Limburg deelnemen aan de SiR-werkgroepen te Roermond, Venlo en Gennep.

Hier volgen in het kort een aantal methodische aspecten die wezenlijk geacht mogen worden voor een up-to-date benadering van de incest-pleger in het bijzonder en de zeden-delinquent in het algemeen.

Als eerste een paar korte opmerkingen over de positie van het slachtoffer.

Het is een evidente zaak dat slachtoffers alvorens zij in staat zijn tot het doen van aangifte door een dal van ellende zijn gegaan, waarbij het aangifte doen op zich al een zeer heikele zaak is, vanwege de niet te overziene consequenties, die veelal beslist niet direct het doel zijn van de aangifte.

Het is van wezenlijk belang dat het slachtoffer alle aandacht en ruimte krijgt om haar hart te kunnen luchten. Vanuit een jarenlange geheimhouding, ontkenning en vernedering en niet als laatste de angst voor ongeloof, dient haar aanklacht uiterst serieus genomen te worden.

De hier bedoelde zorgvuldigheid heeft directe consequenties voor het optreden van de reclassering. Bekend is dat in zeer veel gevallen de daders ontkennen, waarbij de ontkenning in diverse niveaus kan worden onderverdeeld. Zelden zijn de verdachten het eens met de verklaringen van hun dochter over de gepleegde delicten.

In de grote kritiek van de dader op de aangifte zou een reclasseringswerker de neiging kunnen hebben hierover in discussie te gaan met het slachtoffer. Deze ontwikkeling dient in alle gevallen voorkomen te worden. Overhaupt het gegeven dat de vader, naar alles wat hij gedaan heeft, zo veel aandacht ten deel valt, is vaak voor het slachtoffer al een moeilijk te verteren zaak. In deze lijkt dus een rechtstreeks contact tussen reclassering en slachtoffer ongewenst. Een uitzondering hierop kan zijn als het slachtoffer zich met een uitdrukkelijk verzoek richt tot de reclassering en hierbij aandringt op een gesprek

over bepaalde omstandigheden. In dat geval zal het slachtoffer alle ruimte geboden moeten worden.

Het driesporenbeleid

In duidelijke samenhang met het vorige thema staat de ontwikkeling en promotie van het driesporenbeleid: een methodiek waarbij enerzijds de dader en anderzijds het slachtoffer en als derde partij de echtgenote c.q. moeder (eventueel tezamen met overige gezinsleden) in behandeling wordt genomen.

Elke partij heeft in deze benadering een eigen therapeut met wie de onderhavige problematiek, ieder op zijn eigen wijze wordt verwerkt. Pas aan het einde van de behandeling wordt zorgvuldig bekeken en afgecheckt in hoeverre een directe confrontatie dan wel hereniging van alle partijen mogelijk en zinvol is.

Bij het vaststellen van de wenselijkheid van deze laatste stap wordt in principe uitgegaan van de psychische constitutie van het slachtoffer. Zij moet voldoende geprepareerd zijn om deze confrontatie aan te kunnen.

Van de dader wordt verwacht dat hij met betrekking tot het incestgedrag de verantwoordelijkheid daarvoor volledig op zich neemt, waarbij hij al vooraf schriftelijk zijn dochter heeft gediscussieerd.

In de therapie van de moeder wordt een belangrijk accent gelegd op de noodzakelijkheid zich volledig achter haar dochter op te stellen en eventueel een stuk bescherming te bieden. De moeder dient zich ook bewust te zijn van de waarheid omtrent de aangegeven feiten en bij wie de verantwoordelijkheid voor deze ontwikkeling heeft gelegen.

De voordelen van het driesporenbeleid is de ruimte die elk van de partijen krijgt, zijn of haar eigen aandeel in het geheel volledig aan de orde te kunnen stellen en te kunnen verwerken.

Ten tweede, het zorgvuldig afwegen van een confrontatiemoment, waarbij een risico van een vastlopende therapie in verband met te vroegtijdige confrontatie veel kleiner is.

Als nadeel wordt gezien de neiging dat elke therapeut te weinig oog heeft voor het uiteindelijke doel namelijk de hereniging van alle gezinsleden. Zowel de subdoelen als het therapietempo kan nogal eens verschillen, wat bij de andere participanten nogal wat frustraties teweeg kan brengen.

De behandeling van de dader is noodzakelijk voor het slagen van de behandelingen van de andere sporen. Uiteraard heeft de reclassering al jarenlang bemoeienis met incest-daders, maar het ontwikkelen van een doelgerichte, gestructureerde behandelingsvorm in justiteel kader, is een zaak waar voor bij ons de laatste tijd meer aandacht is.

Het Rotterdams model

In een groot aantal gevallen, waarbij de strafrechtelijke reactie op incest, gevangenisstraf is geworden, is gebleken dat het conflict zodanig werd toegesneden op alle consequenties van deze straf, dat er een onherstelbare breuk is opgetreden.

Voor een groeiend aantal zaken doet zich de vraag voor of gevangenisstraf, ondanks het enorme leed dat werd veroorzaakt, wel een adequate reactie kan zijn. Met name moeten we hier denken aan effecten, als schuldgevoelens bij het slachtoffer op zeer lange termijn.

In het arrondissement Rotterdam is voor het eerst geëxperimenteerd met de mogelijkheid voor een dader te kiezen voor hulpverlening in plaats van vervolging. Deze keuze vooronderstelt: volledige erkenning van de feiten, voldoende intelligentie om een therapie te kunnen volgen en de ernst van het delict moet zich hiervoor kunnen lenen (onder meer spelen bij de beoordeling van de ernst een rol de lengte van de periode waarover de incest werd

gepleegd en de mate van agressie en geweld die hierbij al of niet werd gebruikt).

In het Rotterdams model wordt na de vaststelling van de feiten (verhoor op het politieburo) de dader onder bepaalde condities in de gelegenheid gesteld een intensieve therapie te volgen; hierbij wordt een hulpverleningscontract opgemaakt door de therapeut die over deze therapie rapportageplicht heeft aan het Openbaar Ministerie, niet zozeer over de inhoud als wel over het behaalde resultaat c.q. de kans op recidive.

Bij een niet voltooiën van de therapie wordt hiervan bericht gegeven aan de Officier die alsnog tot vervolging zal overgaan.

Prof. dr. Jos Frenken heeft een ruime ervaring met behandeling "onder dwang" van daders. Hij hanteert hierbij een zeer strak therapieschema waarbij achtereenvolgens de volgende punten worden behandeld:

- a) Crisisopvang en therapievoorbereiding;
- b) Analyse van de misbruiksituatie;
- c) Schuldbesef en het nemen van verantwoordelijkheid;
- d) Compassie en eerherstel;
- e) Confrontaties echtpaar-slachtoffer.

Frenken is van mening, dat na het volledig doorlopen van deze behandeling, waarin de disculpatiebrief aan het slachtoffer een belangrijk criterium is, er een zodanige bewustwording is opgetreden, dat de kans op recidive aanzienlijk zal zijn verminderd.

Frenken geeft verder aan, dat hij heeft vastgesteld dat bij behandeling onder dwang c.q. onder dreiging van een strafvervolging de kans op slagen vele malen groter is dan de zogenaamde vrijwillige behandelingen. Over het algemeen laat de laatste categorie het afweten bij de vijfde of zesde sessie

waarin de confrontatie van de feiten en de eigen seksualiteit aan de orde is. In het vrijwillige kader is voor de cliënt te weinig druk de therapie te voleinden.

N.B. Het Rotterdams model kan alleen dan worden toegepast wanneer er therapeuten beschikbaar zijn die een behandeling "onder dwang" ter hand willen nemen. Op veel plaatsen bestaat tegen deze benadering een aanzienlijke weerstand.

Tenslotte wil ik wijzen op de ontwikkelingen die gaande zijn, onder meer de samenwerking met het Openbaar Ministerie (de Officier van Justitie). Kan op het moment van het openbaar worden van de feiten aan het O.M. een dergelijk hulpverleningsplan worden aangeboden, met voldoende controlepunten ter voorkoming van recidive, dan hoeft een aangifte niet per definitie tot gevangenisstraf te leiden.

Een goed plan kost tijd, organisatie, het vinden van meerdere hulpverleners (3 sporen!) en het werken aan motivatie.

De reclassering kan ook interveniëren voordat politie en justitie hebben ingegrepen een goed advies kan nooit te vroeg komen.....!

Henny Slag,
maatschappelijk werker,
St. Reclassering Noord- en Midden-Limburg

Veel onrecht bij het zoeken naar recht

In mijn dagelijkse werkcontacten met slachtoffers en overige betrokkenen bij strafbare seksualiteit, moet ik de gevolgen (nieuwe traumatisering?) constateren van het doen van aangifte bij Justitie. Ik maak me daarbij ernstig zorgen over de veelal wel en niet voorspelbare gevolgen en consequenties van een juridische procesvoering.

Ik ervaar het als schrijnend, dat stevig ontkennende verdachten bij gebrek aan bewijs de strafvervolgning kunnen ontlopen, terwijl bekende verdachten (een eerste erkenning voor het slachtoffer!) gedoemd zijn gedetineerd te worden en veelal door de sociale omgeving niet meer geaccepteerd en uitgestoten worden. Vrijwel ontkoombaar, voelt het slachtoffer zich over die ontstane maatschappelijke gevolgen, onterecht, zeer schuldig. Ik heb nog nooit een opgelucht slachtoffer gezien als vader of opa of oom in de gevangenis zit.

Het gevoel van erkenning door de Rechtbank duurt maar even. Het doet goed door zo'n formele organisatie geloofd te worden, al was de bewijsvoering soms zwak.

Ik ervaar, dat deze benaderingswijze veelal berust op zogenaamd korte-termijn-denken. Het leven voor alle betrokkenen gaat door na de rechtszitting, waarop soms maandenlang, soms zelfs jarenlang gewacht moest worden. Het leven gaat ook door als de vader, oom of broer weer in vrijheid gesteld wordt.

Slechts sporadisch kon ik actief meewerken bij het inschakelen van Justitie; extreem ernstige situaties dwongen mij daartoe, omdat geen enkel perspectief te vinden was via bijvoorbeeld hulpverlening.

Ik ervaar dat met een niet veroordelende attitude hulpverleningsprocessen op gang gebracht kunnen

worden, die nieuw perspectief bieden voor alle betrokkenen. En met alle betrokkenen bedoel ik buiten het slachtoffer de overige ook lijdende gezinsleden, inclusief de pleger. Dat vraagt gecoördineerde hulpverlening en samenwerking met alle betrokken instellingen (Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Riagg, Buro Vertrouwensarts, JAC, Gezinsvoogdij, Reclassering).

In hulpverleningslandje voel ik me in deze processen weleens een roepende in de woestijn: in onze maatschappij dient er recht gesproken te worden als onrecht is aangedaan! Ja, maar!

Maar ik beleef dat bij deze ingrijpende emotionele problematiek betrokkenen récht-hebben op récht-gedaan-worden door de juiste mensen. Mijn lange termijn-denken ontleen ik aan ervaringen op de dagelijkse werkvloer. Ik registreer dat een slachtoffer pas recht gedaan wordt als de pleger in staat is de verantwoordelijkheid op zich te nemen, door zijn falen te bekennen en de lasten van de schouders van het slachtoffer weg te nemen. Meestal moet hulp geboden worden om hem daartoe in staat te stellen.

Ook moeders moeten vaak geholpen worden zich bewust te worden van de verantwoordelijkheid die zij in eerste instantie niet oppakten. Onbewust werkten ze veelal mee aan de verlating van de generatielijnen en konden deze verstrengeld raken.

Een professionele beroepshouding in de hulpverlening mag niet veroordelend of verwijtend zijn. Mensen die hun afhankelijke kinderen onrecht moesten aandoen, kunnen geen hulp ervaren bij een aanpak die weezin heeft opgeroepen.

Ik heb geleerd ook respect te kunnen hebben voor mensen die zich bij deze ingrijpende problematiek laten helpen. Het diepe schaamtegevoel voor zoveel menselijk falen en tekortschieten, kan mensen

blokkeren om een doelgericht veranderingsproces aan te gaan.

Ik denk dat de hulpverleners zich moeten blijven eigen maken om samen te werken en elkaars sterke kwaliteiten meer gebruiken. Justitie zal in positieve zin "gebruikt" moeten worden, soms als stok achter de deur, soms als dwangmiddel, soms als "redder" in ernstig bedreigende situaties.

De mensen die in paniek raken bij het uitlekken van een geheim op het gebied van strafbare seksualiteit, zou ik een geïntegreerde aanpak van justitie met hulpverlening gunnen.

Ik sluit dan niet uit dat justitie op zal moeten treden. Maar veelal kan een bemiddelende houding méér heilzame effecten op korte én lange termijn teweeg brengen.

Mijn realiteitsgevoel gebiedt me om hiervan alsnog te moeten dromen.

Hopelijk wordt dat op-korte-termijn werkelijkheid.

juli 1990.

Els Nieskens,

Stafmedewerkster Jeugdorp Bethanië

dinsdag 30 oktober
 woensdag 7 november
 dinsdag 13 november
 maandag 19 november

Training: relaties en intimiteit in de dagelijkse praktijk van de groepsopvoeders

Een training t.b.v. groepsopvoeders van de Midden-Limburgse (semi)-residentiële instituten voor normaal begaafde kinderen/jeugdigen

Steeds meer worden grensoverschrijdingen m.b.t. intimiteit door professionals t.a.v. cliënten (waaronder kinderen) bekend. Er wordt dan nogal eens snel en misschien gemakkelijk ge- en veroordeeld. Soms zijn overschrijdingen overduidelijk; vaak liggen de zaken echter heel wat genuanceerder en de forse overschrijdingen zijn veelal gegroeid uit kleine grensverleggingen.

Hoe verder je van het kind afstaat, des te "gemakkelijker" is het de grens te bepalen en te bewaken. Van groepsopvoeders wordt echter verwacht dat ze heel dichtbij en heel intiem met kinderen omgaan. In het zoeken naar het juiste evenwicht staat de groepsopvoeder nogal eens alleen. Als gevolg van de vele negatieve reacties, de publieke en misschien ook collegiale veroordeling als er weer een grensoverschrijding bekend is geworden, is de terughoudendheid om samen met anderen dat evenwicht te zoeken groter geworden.

De SiR-Midden-Limburg wil in samenwerking met het Rutgershuis te Eindhoven groepsopvoeders de mogelijkheid bieden om, in een kleine groep, manieren te onderzoeken om tot een juiste afweging te komen. Daartoe organiseert de SiR een korte cursus bestaande uit 4 bijeenkomsten; de data zijn:

dinsdag 30 oktober
woensdag 7 november
dinsdag 13 november
maandag 19 november

telkens van 9.15 tot 12.00 uur, in het gebouw van het PCMW, Swalmerstraat 44 te Roermond.

U kunt zich aanmelden bij Ben van Ulft **edit tel. nr.**
of Tjeu Jacobs **edit tel. nr.** vóór 22 augustus 1990.

U ontvangt tijdig bericht of U kunt deelnemen aan de bijeenkomsten, tevens zult U dan verzocht worden de deelname-kosten, zijnde fl. 95,= over te maken.

Met vriendelijke groet,

Tjeu Jacobs, adjunct-direkteur de SPIL
Ben van Ulft, praktijkleider/unithoofd stg. BJM

Bij voldoende interesse zal er nog een korte cursus worden georganiseerd.
Belanghebbenden zullen hiervan tijdig op de hoogte worden gesteld.

De redactie

Samenwerkingsproject vrouwelijke artsen

In mei 1990 is het Samenwerkingsproject vrouwelijke artsen van start gegaan.

Dit Samenwerkingsproject is een initiatief van de Werkgroep SiR Midden-Limburg en opgezet met veertien vrouwelijke artsen uit de regio.

Doel van het Samenwerkingsproject is vrouwen die slachtoffer zijn van sexueel geweld, waarbij een medisch onderzoek noodzakelijk blijkt, de mogelijkheid te bieden dit door een vrouwelijke arts te laten verrichten.

Als start van het project is de lijst met namen van de vrouwelijke artsen doorgegeven aan alle politieburo's in de regio Roermond en Weert.

Indien een vrouwelijke arts gewenst is, zal door de desbetreffende politie-instantie een vrouwelijke arts van de lijst benaderd worden.

De bedoeling is het Samenwerkingsproject halfjaarlijks te evalueren om eventuele knelpunten te bespreken en de hulp aan slachtoffers te optimaliseren.

In de maanden mei, juni en juli is er vier maal een beroep gedaan op een vrouwelijke arts.

In navolging van dit Samenwerkingsproject tracht men hetzelfde te realiseren in Maastricht.

Het initiatief daar is genomen door de heer P. Teekamp van de Rijkspolitie Sektie Jeugdzaken en Hulpverlening Limburg in samenwerking met de heer G. Roelofs van het Riagg te Maastricht.

Elian Lalieu,
Medewerkster Sektie Jeugdhulpverlening Limburg
Rijkspolitie

Thea Cox,
Gezinstherapeute JAC Roermond

